

XÂY DỰNG HỆ SINH THÁI KHỞI NGHIỆP TRONG NÔNG NGHIỆP

Khoa Kinh tế và Phát triển nông thôn

Đại học Nông Lâm Thái Nguyên

1. Tiềm năng khởi nghiệp nông nghiệp

Khởi nghiệp ở Việt Nam đã và đang lan rộng vào tất cả các lĩnh vực của đời sống kinh tế xã hội, trong đó Nông nghiệp là môi trường nhiều tiềm năng bởi ngày nay nhu cầu của con người về các sản phẩm nông nghiệp ngày càng cao. Tiêu dùng của con người không còn chỉ quan tâm đến số lượng mà đòi hỏi nhiều hơn đến chất lượng của các sản phẩm từ nông nghiệp. Việc cung cấp cho thị trường các sản phẩm nông nghiệp sạch và an toàn mở ra cho các nhà đầu tư khởi nghiệp một thị trường lớn và hứa hẹn nhiều triển vọng phát triển. Như Tiến sĩ Vũ Tiến Lộc – Chủ tịch Phòng Thương mại và Công nghiệp Việt Nam (VCCI) đã khẳng định tại Diễn đàn Xây dựng hệ sinh thái khởi nghiệp và Đổi mới sáng tạo trong Nông nghiệp: *“Việc Việt Nam có thể trở thành cường quốc về nông nghiệp và sự cộng sinh giữa du lịch và nông nghiệp sẽ là lợi thế rất quan trọng của Việt Nam. Đối với nước ta phát triển nông nghiệp nông thôn không chỉ là kinh tế mà còn liên quan đến vấn đề chính trị xã hội. Do vậy, phát triển nông nghiệp sẽ là định hướng quan trọng nhất trong phát triển kinh tế của Việt Nam”*.

Ngày nay, trong thời đại công nghiệp 4.0, các công nghệ hỗ trợ sản xuất nông nghiệp ngày càng hiện đại, sẵn có và hiệu quả. Bản thân người nông dân cũng đã thay đổi nhận thức trong sản xuất nông nghiệp, không chạy theo số lượng sản phẩm, ý thức trong việc nâng cao chất lượng sản phẩm ngày càng được thể hiện bằng những hành động cụ thể và thiết thực.

2. Thách thức khởi nghiệp nông nghiệp

Tuy nhiên, khởi nghiệp trong nông nghiệp chưa thực sự đi vào cuộc sống bởi còn nhiều hạn chế và thách thức:

Thứ nhất, chúng ta chưa có quy hoạch tổng thể về sản xuất nông nghiệp. Việc nông dân sản xuất theo kiểu “phong trào” còn khá phổ biến, chính quyền và các cơ quan chức năng không kiểm soát được việc “trồng - chặt” của người dân, ví dụ tỉnh Lâm Đồng từ năm 2015 đến năm 2017 người dân đã chặt 2.000 ha chè để thay cây trồng khác. Do thiếu quy hoạch nên thường xuyên xảy ra tình trạng “được mùa - mất giá, mất mùa - được giá” của sản phẩm nông nghiệp.

Thứ hai, khởi nghiệp nông nghiệp chứa đựng nhiều rủi ro và tính mạo hiểm cao. Sản xuất nông nghiệp gắn liền với cây trồng, vật nuôi nên chịu sự ảnh hưởng lớn vào điều kiện tự nhiên, trong điều kiện biến đổi khí hậu bất thường dễ làm cho mọi người không dám đầu tư vào nông nghiệp sợ rủi ro.

Thứ ba, nông dân còn rất ít kiến thức về khởi nghiệp, chưa có tinh thần khởi nghiệp, thiếu tố chất doanh nhân. Nông dân Việt Nam có bản chất cần cù, chịu khó, có đam mê sáng tạo, nhưng phần đông trong đó cũng rất bảo thủ và an phận, ít chịu thay đổi chấp nhận sự thua thiệt.

Thứ tư, công nghệ thu hoạch, vận chuyển và chế biến nông sản còn hạn chế, việc kết nối sản phẩm với thị trường còn nhiều bất cập. Hiện nay cả nước có trên 78 triệu mảnh ruộng dẫn đến việc sản xuất manh mún, phân tán, nhỏ lẻ gây khó khăn cho việc đầu tư công nghệ cho sản xuất và thu hoạch sản phẩm.

Thứ năm, người nông dân còn khó khăn trong việc tiếp cận các nguồn vốn đầu tư. Mặc dù Nhà nước đã có khá nhiều chính sách ưu đãi tín dụng cho sản xuất nông nghiệp đặc biệt là chính sách tín dụng cho việc phát triển cánh đồng lớn (Quyết định số 62/2013/QĐ-TTg) nhưng việc tiếp cận vốn của nông dân còn rất hạn chế.

3. Xây dựng hệ sinh thái khởi nghiệp và vai trò của các trường đại học

Trước những thách thức và hạn chế tác động đến khởi nghiệp trong nông nghiệp, việc xây dựng một hệ sinh thái khởi nghiệp trong nông nghiệp là một tất yếu cần tiên quyết, trong hệ sinh thái này sự tham gia của các trường đại học có ý nghĩa rất quan trọng.

Quyết định số 62/2013/QĐ-TTg đã tạo nền tảng pháp lý cho việc cung ứng vốn tín dụng cho nông dân và các tổ chức kinh tế xã hội trong phát triển cánh đồng lớn, cũng là điểm nhấn cho khởi nghiệp nông nghiệp. Trong các chính sách hỗ trợ đối với doanh nghiệp, đối với các tổ chức hỗ trợ nông dân và hỗ trợ nông dân đã cho thấy sự điều hành của các chính sách vĩ mô đến phát triển sản xuất nông nghiệp và tạo tiền đề cho khởi nghiệp nông nghiệp. Trong mối quan hệ liên kết này (theo QĐ 62) thiếu vắng sự tham gia của các nhà khoa học mà cụ thể là các trường đại học trong các lĩnh vực liên quan. Theo mô hình khởi nghiệp của tác giả Nguyễn Anh Thi, đã chỉ ra sáu thành phần tham gia khởi nghiệp, trong đó có các trường đại học.

(Hình: Các bên liên quan trong hệ sinh thái khởi nghiệp)

Qua đó chúng ta thấy không thể phủ nhận vai trò của các thành phần liên quan đến hệ sinh thái khởi nghiệp, trong đó có vai trò của các trường đại học. Vậy các trường đại học đang ở đâu trong mô hình này? Chia sẻ một ý kiến của PGS. TS Nguyễn Thế Hùng Phó hiệu trưởng trường Đại học Nông Lâm Thái Nguyên tại diễn đàn Khởi nghiệp Nông nghiệp: “*Hiện nay nhận thức về khởi nghiệp của lãnh đạo các trường còn chưa nhiều. Nhiều lãnh đạo chưa coi khởi*

ngiệp là một hoạt động không thể thiếu cho các bạn sinh viên. Một người muốn khởi nghiệp phải có khát vọng mới khởi nghiệp được, nếu lãnh đạo có khát vọng thì hoạt động khởi nghiệp trong các trường đại học sẽ thành công”.

Trong hệ sinh thái khởi nghiệp sáng tạo quốc gia ở bất cứ nước nào, trường đại học, chính phủ và giới doanh nghiệp là ba trụ cột tạo ra xã hội tri thức. Khi ba thành tố quan trọng này gắn kết với nhau, nó sẽ tạo điều kiện cho việc tạo ra tri thức, công nghệ và giá trị gia tăng cho xã hội. Trong hệ sinh thái khởi nghiệp quốc gia, trường đại học đóng vai trò quan trọng vì đây là nơi cung cấp nguồn nhân lực chất lượng cao cho xã hội, đóng góp vào sự gia tăng tài sản trí tuệ và năng lực trí tuệ cho các doanh nghiệp.

Vai trò của trường đại học trong hệ sinh thái khởi nghiệp có thể được thể hiện ở các nhiệm vụ chính sau: Đào tạo và phát triển nhân tài bao gồm các nhà quản lý và các nhà chuyên môn; Cung cấp công nghệ, nguồn lực quan trọng cho các doanh nghiệp tăng trưởng nhanh; Cung cấp điều kiện cơ sở hạ tầng, cơ sở vật chất, phòng thí nghiệm cho các doanh nghiệp/dự án khởi nghiệp. Trong đó, nhiệm vụ chính của trường đại học là đào tạo và phát triển nguồn nhân lực có chất lượng cao.

Để hoạt động đào tạo và phát triển doanh nhân cho người học, trường đại học cần tạo ra một môi trường tổng thể để giúp người học trải nghiệm, khám phá và tích lũy các kiến thức, kỹ năng về khởi nghiệp ngay khi còn ngồi trên ghế nhà trường. Vì lẽ đó các trường đại học phải thêm cho mình một vai trò nữa ngoài hai vai trò truyền thống là giảng dạy và nghiên cứu, đó là các trường phải gắn với các doanh nghiệp và đáp ứng với những nhu cầu của họ nhằm phục vụ cho cộng đồng và đời sống xã hội. Để tạo ra sự thay đổi này, các trường đại học cần phải chuyển trọng tâm đào tạo từ chú trọng trang bị kiến thức hàn lâm sang đào tạo thêm về: kỹ năng giao tiếp, kỹ năng làm việc nhóm; kỹ năng giải quyết vấn đề; kỹ năng xử lý khủng hoảng, kỹ năng lãnh đạo và tư duy chiến lược; kể cả những kỹ năng cụ thể như lập kế hoạch tài chính và quản lý dòng tiền, sáng tạo giá trị mới và quản lý quan hệ khách hàng... Thông qua phương pháp dạy học

trải nghiệm, mục đích là để giúp người học hiểu cách tư duy của những người khởi nghiệp và có khả năng lựa chọn những quyết định tốt nhất trong một bối cảnh cụ thể để khởi nghiệp thành công.

Mặt khác các trường đại học còn có vai trò tích cực trong việc tạo ra môi trường khích lệ khởi nghiệp cho người học, thông qua kết nối với giới doanh nghiệp, giới làm chính sách và tham gia vào những dự án thực tiễn. Đó chính là cách khẳng định vai trò của nhà trường, gắn kết nhà trường với hệ sinh thái khởi nghiệp quốc gia.

Như vậy, với tư cách là một trụ cột quan trọng trong ba trụ cột của hệ sinh thái khởi nghiệp quốc gia, trường đại học vừa trang bị cho người học những kỹ năng, kiến thức và trải nghiệm để sẵn sàng khởi nghiệp khi có hướng đi đổi mới sáng tạo thực sự, vừa thực thi tốt vai trò của mình trong cung cấp nguồn nhân lực chất lượng cao cho chương trình khởi nghiệp quốc gia.

Tôi hy vọng và tin tưởng rằng trong và ngay sau diễn đàn này, chúng ta có những nhận thức và hành động cụ thể hơn, đúng mực hơn về sự tham gia của các trường đại học trong hệ sinh thái khởi nghiệp nói chung và hệ sinh thái khởi nghiệp nông nghiệp nói riêng. Rất mong những diễn đàn trao đổi, chia sẻ nhiều hơn về vai trò và trách nhiệm của các trường đại học cho Khởi nghiệp nói chung và Khởi nghiệp nông nghiệp nói riêng.

Trân trọng cảm ơn.